

N:o 13.

Ank. till Riksd. Kansli den 21 Febr. 1880, kl. 6 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående ny lönestat för Arméförvaltningen; Gifven Stockholms Slott den 23 Januari 1880.

Med hänvisning till hvad bilagda protokoll öfver landtförsvarsärenden för denna dag innehåller, vill Kongl. Maj:t — under förutsättning att Arméförvaltningens å fjerde hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag, sedan utredningsförrådet i Göteborg redan blifvit indraget, varder, med bifall till Kongl. Maj:ts afgifna förslag att till andra anslag öfverflytta aflöningen för personalen vid Stockholms utredningsförråd samt för kronobagaren och slotts- och proviantmästaren derstädes, i sin helhet för aflöning åt den egentliga Arméförvaltningen tillgängligt — föreslå Riksdagen att:

dels, med godkännande af ej mindre det förslag till stat för Arméförvaltningen, som finnes i nämnda protokoll intaget, än äfven de vilkor och förbehåll, som blifvit i fråga om samma stat föreslagna, från ingången af år 1881 förhöja Arméförvaltningens förenämnda ordinarie anslag med 24,525 kronor från 118,175 kronor till 142,700 kronor;

dels ock medgifva, att för Arméförvaltningens embets- och tjänstemän samt betjente ifrågakommande ålderstillägg å lön samt den för assistenten å Intendentsdepartementet under viss förutsättning föreslagna tillökning i arfvode må få utgå från fjerde hufvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande Utskott tillhandahållas, och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

J. H. Rosensvärd.

Utdrag af Protokollet öfver Landtförsvares-ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen uti Statsrådet å Stockholms Slott den 23 Januari 1880.

Närvarande:

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre DE GEER,
Hans Excellens Herr Ministern för utrikes ärendena BJÖRNSTJERNA.
Statsråden: ALMQVIST,
Herr THYSELIUS,
LOVÉN,
Friherre VON OTTER,
FORSSELL,
ROSENSVÄRD,
VON STEYERN
MALMSTRÖM.

27:o.

Departements-chefen, Statsrådet Rosensvärd, föredrog i underdånighet cheffernes för Arméförvaltningens särskilda departement skrifvelse den 27 December

1877 angående löneroglering för Arméfövaltningen, lönerogleringskomiténs underdåniga betänkande och förslag den 6 Juli 1878 angående samma ämne jemte Arméfövaltningens öfver sistnämnda förslag den 7 November samma år afgifna underdåniga utlåtande, och slutligen lönerogleringskomiténs underdåniga betänkande och förslag den 6 November 1878 om löneroglering för Kammarrätten, i hvad det angick det Arméfövaltningen åliggande revisionsarbete; samt anförde derefter:

Till följd af Eders Kongl. Maj:ts nådiga befallning den 4 Januari 1878 öfverlemnades frågan om Arméfövaltningens aflöningsförhållanden till handläggning af lönerogleringskomitén under General-krigskommissarien m. m. N. A. Varenius såsom ordförande, och då ifrågavarande embetsverk så nyligen som år 1865 blifvit förändradt från ett Krigskollegium till en Arméfövaltning efter de grunder, som sedermera blifvit hufvudsakligen tillämpade vid ombildningen af öfriga centrala embetsverk, hyste jag vid föredragning den 7:de i förenämnda månad af förslag till utgifter under riksstatens fjerde hufvudtitel vid då förestående statsreglering den förhoppning, att Arméfövaltningens löneroglering skulle kunna föreläggas den då snart sammanträdande Riksdagen nog tidigt, för att hinna af Riksdagen pröfvas. Denna förutsättning gick emellertid icke i fullbordan. Lönerogleringskomiténs betänkande i ämnet kunde först afgifvas den 28 Augusti 1878 och Arméfövaltningens deröfver infortrade yttrande den 7 derpå följande December. De betydliga förändringar i Arméfövaltningens organisation, som af komiterade blifvit föreslagna, och hvilka fortrade en sorgfällig pröfning och utredning, blefvo nu ett hinder för frågans bringande i det skick, att den kunde efter föredragning inför Eders Kongl. Maj:t blifva föremål för en nådig proposition till 1879 års Riksdag.

På sätt statsrådsprotokollet för landtförsvarsärenden, hvilket åtföljer Eders Kongl. Maj:ts nådiga proposition till innevarande års Riksdag om statsverkets tillstånd och behof, innehåller, anmålde jag den 9 dennes, att frågan om Arméfövaltningens löneroglering nu vore färdig att underställas Eders Kongl. Maj:ts nådiga pröfning, men att denna fråga, i hvad den rörde det centrala embetsverket med denna benämning, lämpligen kunde blifva föremål för särskildt underdånig föredragning, och behagade Eders Kongl. Maj:t, med bifall härtill och i öfverensstämmelse med min underdåniga tillstyrkan, vid nämnda tillfälle besluta att i statsregleringspropositionen föreslå Riksdagen att från Arméfövaltningens stat till andra anslagstitlar omföra aflöningen för embets- och tjenstemännen vid utredningsförrådet, slotts- och proviantmagasinet samt kronobageriet i Stockholm, äfvensom att i samma proposition borde i Arméfövaltningens anslag beräknas en förhöjning af 24,525 kronor. Jag torde nu få inför Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anmäla frågan om lönerogleringen för den egentliga Arméfövaltningen, samt redogöra för de dermed sammanhang egande omständigheter.

Ur den historiska redogörelse, lönerregleringskomiténs betänkande innehåller öfver uppkomsten och utvecklingen af det embetsverk, som haft sig bestyret med arméns angelägenheter anförtrodt, torde jag endast behöfva anföra det väsendtligaste.

Under Konung Gustaf II Adolfs regering inrättades ett Krigsråd eller Krigskollegium, hvilket, under riksmarsken såsom ordförande, skulle utgöra ett af de fem rikskollegierna. Ledamöter voro två riksråd och fyra officerare, bland hvilka senare fältmarskalken, rikstygmästaren och generalvaktmästaren voro sjelfskrifne. Sedan riksmarskembetet år 1696 indragits, var ett Kongl. råd president i Krigskollegiet, till dess detta embetsverk genom 1713 års kansliordning förändrades till en s. k. krigsexpedition under chefskap af först ett ombudsråd och sedan en stats-sekreterare. Genom 1720 års regeringsform återupprättades rikskollegierna, deribland äfven Krigskollegiet, som nu erhöll särskild president och till ledamöter generalfälttygmästaren, generalqvartermästaren och två till fyra krigsråd. Förekommande ärenden afgjordes vid allmän sammankomst af ledamöterna till år 1782, då Kollegiet, för målens handläggning, delades under presidentens chefskap i särskilda departement eller afdelningar, hvilkas antal och benämningar vexlat i enlighet med de instruktioner för Kollegiet, som tid efter annan utfärdades. Sedan Krigskollegiets göromål från och med år 1850 ökats med fördelningen och redovisningen af hela den å riksstatens fjerde hufvudtitel för försvaret till lands anvisade summa, samt med åliggandet att ombesörja indelta och värfvade arméens aflöning, blef Kollegiet genom Kongl. brefvet den 21 November sistnämnda år organiseradt på fyra afdelningar, nemligen artilleri-, fortifikations-, intendents- och aflöningsafdelningarne, hvilka fortfarande egde gemensam president, samt såsom ledamöter generalfälttygmästaren, chefen för ingenjörkorpsen, generalintendenten och 3 krigsråd, af hvilka sistnämnde ett tjenstgjorde på flera afdelningar. Artilleri- och fortifikationsafdelningarne hade gemensamt kansli och gemensamt räkenskapskontor, men de båda öfriga afdelningarne hade hvardera sitt kansli och sitt kontor, hvarjemte de dittills skilda boksluten förenades till en hufvudbok, omfattande hela fjerde hufvudtiteln.

Genom nådigt bref den 28 Februari 1865 föreskrefs, att med utgången af samma år presidentembetet i Krigskollegiet skulle upphöra och Kollegiet förändras till en Arméförvaltning, hvilken egde öfvertaga de göromål, som förut ålegat Krigskollegiet. Enligt den nådiga instruktionen af den 26 September nämnda år består Arméförvaltningen nu af fyra departement, hvarterda med sin chef, nemligen: artilleri-, fortifikations-, intendents- och civila departementet. Chef för artilleri-departementet är generalfälttygmästaren, för fortifikationsdepartementet chefen för fortifikationen, för intendents-departementet generalintendenten och för civila departementet generalkrigskommissarien. Hvert departement skulle hafva två ledamöter, hvaraf å de tre första departementen den ene skulle vara militär

och den andre civil embetsman. De civile ledamöterna benämndes krigsråd, de militära ledamöterna å de respektive departementen blefvo fältygmästaren, öfversten vid fortifikationen och intendenten. Ledamöter på civila departementet blefvo två krigsråd. Artilleri- och intendentsdepartementen fingo hvardera ett militär- och ett kammarkontor samt ett kansli; fortifikationsdepartementet ett gemensamt kansli och kammarkontor; civila departementet ett aflöningskontor, ett pensions- och fondförvaltningskontor samt ett kansli. Gemensamt för hela Arméförvaltningen, men ställda under civila departementet, inrättades ett kassa-, ett boksluts- och ett advokatfiskalskontor. För kammar-, aflönings-, pensions- och fondförvaltnings-, samt bokslutskontoren blefvo kamererare föreståndare, för kassakontoret, krigskassören, för advokatfiskalskontoret advokatfiskalen och för kanslien sekreterare. På fortifikationsdepartementet förenades dock kamererare- och sekreterarebefattningarne i samma person. Å hvardera militärkontoret skulle en adjutant tjenstgöra. Den öfriga civila tjenstemannapersonalen, bestående af revisorer, bokhållare, kammarskrifvare och kanslister, uppgick till 21 personer.

Äfven efter genomförandet af denna omorganisation hafva emellertid några, ehuru mindre betydande, förändringar egt rum i fråga om Arméförvaltningens personal och omfånget af de ärenden, som tillhöra dess handläggning. Redan från 1867 års ingång måste revisionspersonalen ökas med en revisor och fyra kammarskrifvare, för hvilka aflöningen utgått från förenade mötespassevolansfonden, till dess medel för deras aflönande från och med år 1878 blefvo å extra stat af Riksdagen anvisade. — Sedan fondförvaltningen blifvit till Statskontoret öfverflyttad, förordnades genom nådigt bref den 27 December 1873, att en ledig krigsrådsbefattning å civila departementet icke skulle tillsättas, att krigsrådet å fortifikationsdepartementet äfven skulle såsom andre ledamot tjenstgöra å civila departementet, samt att pensions- och fondförvaltningskontoret skulle upplösas, och dess återstående göromål jemte dess personal, sedan kamererarebefattningen indragits, öfverflyttas på aflöningskontoret, hvilket derefter skulle benämnas aflönings- och pensionskontor. — Vidare har Arméförvaltningen, efter det komitén för salpeterärenden år 1867 blifvit upplöst, fått öfvertaga handläggningen af salpeterärendena samt år 1872 bestyret med kronomagasinets och kronobageriets i Stockholm, som förut ålegat Statskontoret, hvarjemte Förvaltningen år 1876 bemyndigats fastställa reglementen för regementens och corpsers enskilda pensionskassor samt pröfva förslag till ändringar i dylika reglementen, hvilka förut blifvit af Kongl. Maj:t fastställda. — Slutligen har uppsigten öfver indelta arméns boställen, hvaraf inkomsten till följd af den nya löneregleringen skall ingå till statsverket, med 1878 års början öfvergått från Arméförvaltningen till Kammarkollegiet.

De ärenden, som tillhöra Arméförvaltningen, äro i allmänhet till handläggning på de särskilda departementen fördelade efter deras inre beskaffenhet. Å de tre militära departementen eger chefen ensam besluta, sedan ledamöterne sin

mening yttrat, med rätt för ledamot att sin afvikande mening till protokollet anteckna. Å civila departementet deremot behandlas ärendena kollegialt och fattas beslut genom omröstning, hvarvid, om tre meningar förekomma, chefens blir gällande. En del ärenden, som äro gemensamma för hela Arméförvaltningen, handläggas i dess plenum, som består af samtliga departementschefer och civila ledamöter, såvida ärendet icke tillhör militärledamots föredragning, då denne ingår i civilledamotens å departementet ställe. Ordföranden är den i tjensten äldste departementschefen. Två eller flera departement kunna äfven sammanträda till gemensamma öfverläggningar och beslut. I Arméförvaltningens plenum, äfvensom vid sammanträde af två eller flera departement, afgöras frågorna genom omröstning. I militärdepartementschefens frånvaro utöfvas hans embete af militär- och civilledamoten gemensamt. Är åter chefen för civila departementet frånvarande, deltagar en af departementets kamrerare eller sekreterare i målens afgörande.

Den organisation af arméns förvaltande centrala embetsverk, hvilken med 1866 års ingång trädde i verkställighet och för hvilken jag nu i hufvuddragen redogjort, var frukten af en lika långvarig som sorgfällig utredning och pröfning af dit hörande förhållanden. Vål hade det gamla Krigskollegiet redan för längre tid tillbaka, såsom jag redan omnämnt, blifvit för målens behandling deladt i särskilda afdelningar eller departement under presidentens ordförandeskap, och endast en del ärenden förbehållits Kollegiets plenum, men i mån af göromålens alltjemt växande antal och krigsväsendets utveckling samt de deraf stegrade fordringarne på skyndsamt vid behandling af ärendenas flertal, stadgades den åsigt, att det kollegiala arbetsättet med sina vidlyftigare former icke i allmänhet vore lämpligt för embetsverket, till hvars handläggning hörde ett stort antal rena verkställighetsåtgärder samt öfvervakande af gällande författningars efterlefnad. Härtill kom svårigheten för presidenten att, såsom ensam chef och ordförande, öfvervaka och leda arbetet, icke endast i Kollegiets plenum, utan äfven på de särskilda departementen, samt med full sakkännedom intränga i och följa de många och olikartade ärenden, som dervid handlades. Redan 1858 års komité för styrelseverkens organisation föreslog derföre, att Krigskollegiet, med presidentembetets indragning, skulle förändras till en Arméförvaltning å fyra af hvarandra oberoende afdelningar med hvar sin chef, nemligen artilleriafdelningen med generalfälttygmästaren, fortifikationsafdelningen med fortifikationsgeneralen, intendentsafdelningen med generalintendenten och aflöningsafdelningen med en generalkrigskommissarie; och med föredragande ledamöter: på artilleriafdelningen fälttygmästaren och ett krigsråd, på fortifikationsafdelningen öfversten vid ingenjörcorpsen och ett krigsråd, på intendentsafdelningen en intendent och ett krigsråd samt på aflöningsafdelningen ett krigsråd och kamreraren å pensions-

och fondförvaltningskontoret; samt att i alla förekommande ärenden, med undantag af sådana, som tillhörde plenum samt pensions- och fondförvaltningsmål, hvilka alla borde behandlas kollegialt, afdelningschef skulle ensamt besluta och ledamot endast i öfverläggningen deltaga.

Sedan Krigskollegiet häröfver afgifvit utlåtande, blef frågan öfverlemnad till den år 1861 sammanträdande s. k. landtförsvarskomitén, hvilken den 30 April 1862 afgaf särskildt underdånigt utlåtande och förslag om Krigskollegiets organisation. landtförsvarskomitén delade i väsentliga afseenden de af 1858 års komité uttalade åsikter, nemligen om presidentembetets indragning, Krigskollegiets förändring till ett förvaltande verk på af hvarandra oberoende afdelningar under egna chefer, hvilka i de flesta mål egde beslutande rätt. Den af landtförsvarskomitén föreslagna »krigsförvaltningen» hade emellertid endast tre hufvudafdelningar eller s. k. embeten, nemligen generalfälttygmästarembetet, generalingeniörsemetet och generalintendentsemetet, hvilket senare skulle öfvertaga de ärenden, som 1858 års komité hade afsett för aflöningsafdelningen. Embetschefer voro generalfälttygmästaren, chefen för ingeniörcorpsen och generalintendenten. Frågor om underdåniga förslag till eller ändring af allmänna författningar, äfvensom om tolkning och tillämpning deraf, mål angående indelningsverket, afskrifningsfrågor och fondförvaltningsärenden skulle dock på de särskilda embetena afgöras genom samfäld omröstning. För alla tre embetena gemensamt skulle finnas ett advokatfiskalskontor, ett kassakontor och ett hufvudbokskontor. Efter det Krigskollegiet afgifvit yttrande öfver landtförsvarskomiténs förslag och komitén fått med påminnelser i anledning af detta yttrande inkomma, hänsköts frågan, genom nådig proposition vid 1862—1863 års riksdag, till Rikets Ständers granskning och yttrande.

I dess med anledning deraf aflättna underdåniga skrifvelse den 30 November 1863 framställde Rikets Ständer utförligt sina åsikter rörande sättet för ett ändamålsenligt ordnande af det embetsverk, som skulle få sig anförtrodt vården af arméns ekonomiska angelägenheter, och yttrade dervid, bland annat:

att för tillämpning af de grunder, hvarpå detta verk borde byggas, hufvudsakligen fordrades att noga särskilja sådana ärenden, som för behandlingen fordrade militärisk sakkännedom och kräfde skyndsamhet eller en obehindrad beslutanderätt hos chefen, samt att för dessa ärenden inom Arméförvaltningen inrätta särskilda, med afseende på ärendenas olika beskaffenhet anordnade, afdelningar och att åt chefen för hvarje af dessa afdelningar öfverlembna att på eget ansvar behandla och afgöra de till afdelningen hörande ärenden. I öfrigt borde, jemte dessa afdelningar, ställas en särskild afdelning, som skulle bestå af civile embetsmän och ega kollegial sammanställning samt öfvertaga allt hvad i öfrigt till Arméförvaltningen hörde, hvarmed förstnämnde afdelningschefer således icke skulle ega någon befattning. På detta sätt skulle undvikas, att ärenden, som fordrade militäriska insigter, komme att afgöras af civile embetsmän, och de militäre skulle icke heller belastas med deltagande

i pröfningen af ärenden, hvilka fordrade insigter och en utbildning, som man icke hade vare sig rättighet eller anledning att hos dem förutsätta. Då emellertid, enligt den utredning frågan vid behandlingen hos Rikets Ständer erhållit, en mängd ärenden förekomme, hvilkas pröfning berodde till en del på militäriskt tekniska insigter och till en annan del på kunskap och erfarenhet i författningarnes tillämpning, samt såväl 1858 års komité som landtförsvarskomitén försett äfven de militära afdelningarne med civila ledamöter, syntes Rikets Ständer grundsatsen att åt de militära ledamöterna anvisa endast sådana mål, som vore rent militäriska, och att lemna de öfriga åt en kollegial behandling af civile embetsmän böra så modifieras, att, vid särskiljandet af de mål, som borde tilldelas dessa afdelningar med ensamt beslutande chefer, åt dem lemnades alla sådana mål, som i något hänseende fordrade tekniska insigter och att den organisation af rådgifvande ledamöter medgåfves, hvarom begge nyssnämnda förslagen vore eniga. Rikets Ständer, som funnit Krigskollegiets organisation i flera hänseenden olämplig och bristfällig, medgåfvo derföre, att Kollegiet förändrades till en Arméförvaltning på det sätt, att inom densamma bildades tre särskilda afdelningar, hvardera stäld under en militärchef, och att åt desse chefer uppdroges att, hvar inom sin afdelning, med nödigt biträde och på eget ansvar handlägga och afgöra alla sådana mål, som i något hänseende fordrade militäriskt tekniska insigter, men att alla öfriga mål och ärenden öfverlemnades till en särskild, af militärcheferne oberoende afdelning, som utgjordes af endast civile medlemmar med kollegialt arbets-sätt, åt hvilken afdelning tillika borde uppdragas den omedelbara dispositionen af Arméförvaltningens kassa och kontrollen deröfver, jemte den bokföring, som afsåge att redovisa för embetsverkets hela förvaltning; i sammanhang hvarmed Rikets Ständer i underdånighet anhöllo, att Kongl. Maj:t ville från Arméförvaltningen skilja så väl värden och inseendet öfver arméns boställen, som ock förvaltningen af de landtförsvaret tillhöriga fonder, men om dessa ärenden icke komme att från Arméförvaltningen skiljas, borde de, enligt Rikets Ständers åsigt, uppdragas åt Förvaltningens civila afdelning.

Hvad Rikets Ständer sålunda i afseende å Krigskollegiets förändring till en Arméförvaltning medgifvit och hemställt, vann genom Kongl. brefvet den 28 Februari 1865 fullständigt godkännande utom i hvad angick skiljandet från Arméförvaltningen af bestyret med fonderna och med arméns boställen, hvilket för det dåvarande, efter Krigs- och Kammarkollegiernas hörande, ansågs icke kunna bifallas; och förklarade Kongl. Maj:t i samma nådiga bref, bland annat, att, då Rikets Ständer jemväl yttrat den mening, att hvardera af de tre afdelningarne, inom hvilka cheferne finge beslutande rätt, borde hafva till uppdrag att använda de medel och anslag, som för afdelningens särskilda ändamål blifvit anvisade, samt då Rikets Ständer genom detta förklarande icke blott närmare uppdragit den gräns, som enligt Rikets Ständers åsigt borde bestämman de militära

afdelningarnes verksamhet, utan tillika undanröjt hvarje föreställning derom, att till ämnen, som erfordrade "militärisk teknisk kunskap", icke skulle få hänföras dispositionen och användandet af de medel, som af Kongl. Maj:t genom årligen utfärdade specialstater för de militära afdelningarnes pröfvade behof anvisades, ville Kongl. Maj:t desto hellre i nåder bifalla, hvad Rikets Ständer i denna omständighet yttrat och föreslagit, som åt generalintendentensafdelningen, omfattande bestyr om arméns rekrytering, underhåll, beklädnad, utredning och sjukvård, redan under fredstillstånd borde gifvas en så beskaffad tilldelning af göromål, att denna afdelning, vid inträffande krig, skild från bestyr som för henne vore främmande, genast kunde, med en lämplig tillökning i sin tjenstemannapersonal, såsom centralförvaltning öfvertaga vården, fördelningen och redovisandet af de för krigets utförande afsedda medelstillgångarne, hvarjemte Kongl. Maj:t förordnade, att med December månads utgång nämnda år dåvarande Krigskollegiet skulle förändras till en Arméförvaltning, organiserad på fyra särskilda afdelningar, hvar och en med sin chef, hvilket embetsverk skulle öfvertaga alla de befattningar och göromål, som förut ålegat Krigskollegiet, samt uppdrog åt en särskild kommission att afgifva underdånigt förslag beträffande åtskilliga med den beslutade förändringen sammanhängande frågor. Sedan denna kommission den 15 Juli 1865 fullgjort sitt uppdrag, utfärdades den 26 September den instruktion, hvarigenom den organisation af Arméförvaltningen, för hvars hufvuddrag jag härofvän redogjort, afslutades, och hvarefter endast mindre, i embetsverkets organiska förhållanden ej ingripande ändringar i afseende på personal och kompetens, såsom jemväl förut är anfördt, blifvit vidtagna.

Då frågan om ordnandet af Arméförvaltningens aflöningsförhållanden, i ändamål att bringa dessa i öfverensstämmelse med dem, som för andra centrala embetsverk under den senaste tiden blifvit fastställda, öfverlemnades till löne-regleringskomitén, åtföljdes den af ett af cheferne i Förvaltningens departement uppgjort förslag till ny aflöningsstat, enligt hvilket ytterligare ett krigsrådsembete skulle indragas och första gradens tjenstemän ersättas af amanuenser. Någon mera genomgripande förändring af embetsverket ifrågasattes icke då, enär det samma så nyligen och efter så sorgfällig pröfning och beredning blifvit organiseradt efter grunder, som vunnit tillämpning på de under senare tider reglerade eller till sin organisation förändrade centrala embetsverk, och då, utom det nu till indragning föreslagna krigsrådsembetet, redan med år 1874, till följd af ofvan nämnda förändrade förhållande, tjenstemannapersonalen blifvit minskad med ett krigsråd och en kamererare. Löne-regleringskomitén har emellertid, efter pröfning af Arméförvaltningens verksamhet och arbetsordning, ansett, att större förändringar

i embetsverkets organisation, personal och arbetssätt vore möjliga och lämpliga samt i sådant afseende hufvudsakligen föreslagit:

att, med civila departementets indragning, Arméförvaltningen må organiseras på tre departement, nemligen artilleri-, fortifikations-, och intendentsdepartementen;

att, fortfarande, såsom nu är förhållandet, generalfälttygmästaren må vara chef för artilleridepartementet, chefen för fortifikationen för fortifikationsdepartementet samt generalintendenten för intendentsdepartementet;

att med indragning af kamererarebefattningarne och militärkontoren inom Arméförvaltningen, å hvardera af artilleri- och fortifikationsdepartementen må inrättas en militär- och en civilbyrå samt å intendentsdepartementet en militärbyrå och två civilbyråer;

att föredragande och chefer för militärbyråerna må blifva å artilleridepartementet fälttygmästaren, å fortifikationsdepartementet öfversten eller, vid hans frånvaro, öfverstelöjtnanten vid fortifikationen och å intendentsdepartementet intendenten;

att hvardera civilbyrå å intendentsdepartementet må erhålla sin särskilda chef, som tillika är föredragande, men civilbyråerna å de begge öfrige departementen förses med en gemensam chef och föredragande ledamot;

att adjutanterne å artilleri- och intendentsdepartementens nuvarande militärkontor må placeras å dessa departements militärbyråer, och att jemväl å fortifikationsdepartementets militärbyrå må anställas en adjutant;

att alla å Arméförvaltningens departement förekommande ärenden må afgöras af departementets chef, sedan han deröfver inhemtat föredragandens och, om ärendets vikt det kräfvär, jemväl den eller de öfrige ledamöternes å departementet mening;

att för artilleri- och fortifikationsdepartementen må anställas en registrator, med skyldighet att, utöfver de honom i denna egenskap åliggande göromål, dels bestrida registratorsåliggandena för plenum och dels verkställa aktuariegöromålen inom förvaltningen;

att å intendentsdepartementet må anställas en särskild registrator;

att de föreskrifter, som blifvit meddelade i afseende på kassaförvaltningen i Statskontoret, må i tillämpliga delar blifva gällande jemväl för Arméförvaltningens kassa;

att inom Arméförvaltningen förekommande räkenskaps- och revisionsarbete, med undantag endast af den granskning, som bör ligga till grund för auordningsbeslut, må förläggas till ett för samtliga departementen gemensamt räkenskaps- och revisionskontor;

att Arméförvaltningen underlydande myndigheters medelsredovisningar må, der så lämpligen ske kan, afgifvas månads- eller kvartalsvis;

att inom Arméförvaltningen må föras sådana anteckningar, att af desamma

när som helst kan erhållas visshet om ej blott de belopp, som af hvarje anslag blifvit utbetalte, utan ock de å samma anslag beslutade, fastän ej verkställda, utgifter;

att, med indragning af Arméförvaltningens advokatfiskalskontor, dithörande göromål må förenas med sekreterarebefattningen å förvaltningens fortifikationsdepartement;

att å hvardera af Arméförvaltningens departement må fortfarande finnas ett kansli;

att kansliet å artilleridepartementet må utgöras af en sekreterare, tillika sekreterare för plenum, och en registrator, tillika registrator för plenum och fortifikationsdepartementet samt aktuarie inom förvaltningen, kansliet å sistnämnda departement af en sekreterare, tillika advokatfiskal i förvaltningen, samt kansliet å intendentsdepartementet af en sekreterare, en notarie och en registrator;

att å hvarje civilbyrå inom Arméförvaltningen må anställas en kammarförvandt och å det för hela verket gemensamma räkenskaps- och revisionskontoret en kamererare samt åtta revisorer och bokhållare;

att å kassakontoret må anställas en kassör;

att vaktbetjeningen hos Arméförvaltningen må bestämmas till en förste vaktmästare och fem vaktmästare;

att i tjenst varande militärperson, som inom Arméförvaltningen innehar tjänstebefattning, icke må för denna befattning uppbära lön eller arvode på Förvaltningens stat;

att löneförmånerna för öfrige Arméförvaltningens embets- och tjänstemän, äfvensom för vaktbetjeningen, må bestämmas i enlighet med det betänkandet bifogade statsförslag; samt

att ett årligt anslag af 20,000 kronor ställes till Arméförvaltningens förfogande för att användas till arvoden åt extra biträden, vikariatsersättning under semester samt renskrifningskostnad.

I sitt betänkande angående Arméförvaltningens löneroglering har komitén — med förmälan, hurusom cheferne för förvaltningens samtliga departement uti sitt den 29 December 1877 afgifna förslag till löneroglering för samma embetsverk ifrågasatt, att indelta arméns aflöningsräkningar skulle, i likhet med hvad vid värfvade armén eger rum, från regementena insändas till Arméförvaltningen, för att derstädes i första hand granskas och först derefter till Kammarrätten öfverlemnas — tillkännagifvit sig vilja öfver detta förslag afgifva yttrande, då komitén, i sammanhang med regleringen af Kammarrätten, finge tillfälle att utlåta sig om revisionen af statens räkenskaper i allmänhet.

Uti sitt underdåniga betänkande och förslag angående löneroglering m. m. af Kammarrätten, afgifvet den 26 November 1878, har komitén, med anledning häraf, i afseende på revisionen af samtliga redogörelserna för de från fjerde huf-

vudtitels anslag till redogörare, direktioner m. fl. emot redovisning utanordnade förskottsmedel, ansett sig böra till en början erinra:

att, jemlikt Kongl. brefvet den 13 Mars 1835, indelta regementens och corpsers aflöningsräkenskaper, hvilka afslutas för kalenderår, i och för granskning från vederbörande chefsembeten insändas direkt till Kammarrätten och att, i sammanhang med dessa räkenskaper, numera till nyssnämnda embetsverk, likmätigt stadgandet uti Arméförvaltningens intendentsdepartements cirkulär den 27 Februari 1874, jemväl ingå sagda regementens och corpsers redogörelser för besparade volontärvakansmedel;

att, på grund af Kongl. brefvet den 31 December 1877, Landtförsvarsdepartementets kansliexpeditioners aflöningsräkning numera skall, utan förutgången granskning i Arméförvaltningen, aflemnas till Kammarrätten för revision derstädes;

att såväl indelta regementenas och corpsernas samt Vermlands fältjägarecorps' gamla stams som arméns regementens och corpsers beväringmanskaps möteskostnadsredogörelser från vederbörande direktioner genom chefsembetena, likmätigt 58 § 1 mom. och 63 § uti mötesunderhållsreglementet den 14 September 1858, ingå till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i det län, der regementenas mötesplatser äro belägna, och uti dessa läns landskontor undergå granskning, innan de till Kammarrätten öfversändas;

att redogörelserna för öfningsläger eller arméns fälttjenstöfningar, till hvilka kostnaders bestridande af Arméförvaltningen utanordnas förskott till disposition af generalintendenten derstädes, insändas från denne till Kammarrätten, sedan det i och för öfningarne tillsatta kommissariats revision verkställt granskning af bilagorna till dessa redogörelser, som af generalintendenten attesteras;

att deremot alla öfriga redogörelser för förskottsmedel från förenämnda hufvudtitels anslag eller för landtförsvaret tillhörande persedlar aflemnas till Arméförvaltningen, der de före insändandet till Kammarrätten undergå granskning;

att genom Kongl. brefvet den 6 November 1849 blifvit i afseende på nyssnämnda granskning stadgadt, att de redogörelser, hvilka från Arméförvaltningen direkt underlydande förråd och tjenstemän till detta verk på derför bestämda tider insändas, skola undergå detaljgranskning derstädes, men att deremot alla årliga redogörelser af förvaltande verk, direktioner och komitéer icke böra i Arméförvaltningen undergå granskning annat än till in- och utgående balansen samt till kontroll å debiteringen af de från verket under redogörelseåret utbekomna poster; samt

att, till följd af detta nådiga stadgande, värfvade regementenas förvaltningsdirektioners redogörelser för anslagen till mathållning, fouragering, remontering, skoning, hästlega, manskapets beklädnad, remtyg, utrednings-, ridskole- och sjukvårdspersedlar, kaserninventarier, hästutrednings- och sadelmunderingspersedlar, indelta regementenas, beklädnadsdirektioners, arméns beväringbeklädnadsdirek-

tioner, allmänna garnisonssjukhusets och krigsskolans räkenskaper, generalstabens topografiska afdelnings redogörelse för extra anslaget till arbetena m. fl. redogörelser sålunda icke undergå någon detaljgranskning i Arméförvaltningen, hvarst deremot sådan revision verkställes i afseende å värfvade arméns aflöningsräkenskaper — hvilka i allmänhet kvartalsvis afgifvas — inqvarterings- och servicemedelsredogörelser samt redogörelser för de från invalidhusfonden emot redovisning utanordnade svärdspensions- och svärdsmedalj pensionsmedel, äfvensom redogörelser för Vadstena krigsmanshus' gratialistmedel, expensmedelsredogörelser m. fl.

Någon viss grund vore sålunda, enligt komiténs mening, icke följd vid bestämmandet af *det eller de* embetsverk, der revisionen af berörda räkenskaper skulle försiggå, hvadan också inträffade, att af fullkomligt likartade räkenskaper en del granskades blott i Kammarrätten, en annan del såväl i Arméförvaltningen som i förstnämnda verk, samt att somliga räkenskaper i Arméförvaltningen granskades fullständigt i detalj och andra blott till några få detaljer. Med anledning af dessa förhållanden har komitén ansett sig böra taga i öfvervägande, huruvida och i hvad mån ändring i nu gällande bestämmelser för granskningen af redogörelserna från de från fjerdje hufvudtitelns anslag utanordnade förskottsmedel vore af behovet påkallad, och förklarar sig dervid hafva funnit dels att, då regementenas och corpsernas gamla stams- och bevaringsmanskaps möteskostnadsredogörelser undergå revision i landskontoren, innan de till Kammarrätten insändas, samt vidare fälttjenst- eller öfningslägersräkenskaper undergå revision hos kommissariatet för lägret och jemväl attesteras af generalintendenten — hvarföre någon granskning af desamma äfven i Arméförvaltningen, enligt komiténs mening, rimligen ej kunde ifrågakställas — någon ändring i afseende å revisionen af samtliga dessa räkenskaper ej borde vidtagas, dels ock att — enär uti indelta regementenas aflöningsräkningar redovisades dagaflöning åt befäl och underbefäl, men en noggrann granskning af dessa utgiftsposter icke kunde verkställas utan tillgång till möteskostnadsredogörelserna — dessa räkenskaper jemväl fortfarande borde till Kammarrätten direkt ingå, helst de uti dem förekommande afföringar utslutande grundade sig på gällande stater och allmänna författningar. — Då det sålunda borde anses fullt riktigt, att indelta regementenas aflöningsräkningar direkt öfverlemnades till Kammarrätten, funnes, enligt komiténs åsigt, ingen anledning, hvarföre icke äfven värfvade arméns befäls- och manskapsaflöningsräkenskaper, hvilka före år 1850 utslutande granskades i Kammarrätten, skulle för revision dit direkt ingå. Vidare syntes, i likhet med Landtförsvarsdepartementets kansliexpeditioners (nu Landtförsvarsdepartementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli), äfven samma departements begge expeditioners, äfvensom krigsvetenskapsakademiens expensmedelsräkningar böra endast i Kammarrätten granskas; liksom — då Arméförvaltningen egentligen endast hade att tillhandahålla krigsskolan, allmänna garnisonssjukhuset i Stockholm och generalstabens topografiska afdelning

de för desamma anvisade ordinarie eller extra ordinarie anslag, men ej egde utöfva någon vidare tillsyn öfver dessa inrättingars förvaltning — äfven räkenskaperna för berörda anslag hädanefter borde, enligt komiténs mening, såsom förhållandet varit före år 1850, ingå direkt till Kammarrätten för granskning; och borde samma föreskrift lemnas om de nyinrättade krigshögskolans och garnisons-sjukhusets på Karlsborg räkenskaper.

Af de nu till Arméförvaltningens civila departement ingående räkenskaper skulle således, enligt komiténs åsigt, till Kammarrätten för granskning direkt öfverlemnas vederbörande expeditioners, stabers, chefsembetens, direktioners med fleres års- och kvartalsredogörelser för emot redovisning utanordnade medel från fjerde hufvudtitelns anslag till: Landtförvarsdepartementets kommandoexpedition; generalstaben; artilleristaben; öfverkommendantsexpeditionen i Stockholm; krigshögskolan; krigsskolan; garnisonssjukhusen i Stockholm och å Karlsborg; lifgardet till häst; husarregementet Konung Carl XV; Svea lifgarde; andra lifgardet; Vermlands fältjägarcorps; Svea, Göta och Vendes artilleriregementen; marinregementet; fortifikationen; värfvade garnisonstruppernas rekrytering och aflöning; lifbeväringensregementet; Gotlands nationalbeväring; Hallands beväring; Vesternorrlands beväring; skrifmaterialier och expenser, ved m. m. för Landtförvarsdepartementets kansliexpedition; extra utgifter, så vidt angår anslaget till krigsvetenskapsakademien; disciplinkompaniet; äfvensom generalstabens topografiska afdelning.

Deremot och då Arméförvaltningen hade sig såsom hufvudsakligt åliggande anförtrodd uppsigten och vården öfver allt, som hörer till arméns förvaltning och dess materiel, har komitén ansett någon annan myndighet ej vara mera behörig än Arméförvaltningen att genom sina underordnade tjänstemän i första hand i detalj vaka öfver, att de från embetsverket å anslag, som afse tillgodoseendet af arméns materiela behof, utanordnade förskott — vare sig att dessa skola redovisas af direktioner eller särskildt anstälde kassörer eller förvaltare — varda behörigen redovisade, hvadan komitén för sin del förorddat, att värfvade arméns förvaltnings- och beklädnadsdirektioners räkenskaper för anslagen till remonterning, skoning, lega för hästar, fourragering af hästar, mathållning för manskapet, beklädnad, utredning m. m., indelta regementenas och corpsernas beklädnadsdirektioners samt arméns beväringens beklädnadsdirektioners medels- och persedelsräkenskaper må i Arméförvaltningen undergå detaljgranskning, innan de till Kammarrätten i sammanhang med verkets hufvudbok insändas.

Då vidden och beskaffenheten af de ärenden, som komma att höra till Arméförvaltningens behandling, naturligen måste i väsentligaste grad inverka på embetsverkets organisation, torde det finnas ej olämpligt att först till behandling

upptaga de frågor, som blifvit af komitén i detta hänseende uppställda. Det visar sig då, af hvad blifvit om komiténs förslag nu anfördt, att det egentligen är beträffande omfattningen af de Arméförvaltningen åliggande revisionsgöromål, komitén föreslagit förändring. Ur den af komitén lemnade redogörelsen för sättet att gå till väga vid granskning af räkenskaperna öfver utgifter å riksstatens fjerde hufvudtitel synes mig framgå berättigandet af den af komitén uttryckta åsigt, att någon viss grund icke blifvit följd vid bestämmandet af det eller de embetsverk, der revisionen af berörda räkenskaper skall försiggå, hvarför också inträffar, att af fullkomligt likartade räkenskaper en del granskas blott i Kammarrätten, en annan del deremot såväl i Arméförvaltningen som i förstnämnda verk. För det fall att af hvad komitén vidare yttrat får dragas den slutsats, att komitén velat såsom regel uppställa, det detaljgranskningen i första hand bör tillkomma det verk, som har att förvalta anslaget, d. v. s. både utbetala detsamma och vaka öfver dess behöriga användande, kan jag ej annat än åt denna åsigt skänka mitt bifall. Den är, enligt mitt förmenande, så riktig, att utan densammas tillämpning en verklig sparsamhet med statsmedlen och en, så vidt möjligt, grundad säkerhet för dessas rätta användande icke kan förefinnas. Af en till ett enda embetsverk, sådant som hos oss Kammarrätten, sammanförd öfverrevision af alla statsräkenskaperna kan icke rimligtvis fordras mera än en tillsyn, att författningarnes bokstaf fått vid utbetalning lända till efterrättelse. Af det embetsverk åter, åt hvilket uppsigt öfver en förvaltningsgren och dertill anslagna medel blifvit anförtrodd, kan deremot förväntas, det hand hålles äfven deröfver, att författningarnes anda efterlefves. De fel i detta sistnämnda hänseende, hvilka vid granskning i embetsverket upptäckas, kunna kanske ej föranleda en direkt revisionsanmärkning med deraf möjligen härflytande återbäring af för mycket utbetalda medel, men den bristfällighet i gällande föreskrifter eller i omtanken vid deras tillämpning, hvilken gjort en dylik anordning af utgifter möjlig, skall säkerligen afhjelpas antingen af embetsverket sjelft eller uppå dess framställning af Kongl. Maj:t.

Vid tillämpningen af den antydda åsigten har dock komitén ifrågasatt flera afvikelser, hvilka jag icke kan tillstyrka. Väl anser jag mig i öfverensstämmelse med den uppställda och gillade regeln böra till fullo instämman i komiténs förslag, att Arméförvaltningen bör i första hand granska ej mindre värfvade arméns förvaltningsdirektioners räkenskaper för anslagen till reparation, skoning, lega för hästar, fourragering, mathållning för manskapet, beklädnad, utredning m. m., än äfven indelta regementenas och corpsernas beklädnadsdirektioners medels- och persedelsräkenskaper, hvilka alla nu nämnda räkenskaper hittills, med förbigående af Arméförvaltningen, granskats endast i Kammarrätten. Men då vidare, på den grund att tillgång till möteskostnadsredogörelserna, som nu gå till granskning från landskontoren direkt till Kammarrätten, kan vara nyttig eller till och med

nödig för granskning af den till indelta armébefälet utbetalda mötesdagaflöning, den slutsats drages, att indelta arméns aflöningsräkenskaper böra af Kammarrätten i första hand granskas, och att, vid sådant förhållande, det ej heller finnes skäl, hvarför ej med redogörelserna för aflöningen åt värfvade arméns såväl befäl som manskap, — hvilka redogörelser nu undergå förberedande granskning i Arméförvaltningen, — bör på samma sätt förfaras, synes mig komitén mera hafva tagit hänsyn till bestående förhållanden, som hafva sin kända historiska förklaring, än till den uppställda rigtiga grundregeln. Hvad först beträffar aflöningsräkenskaperna, är med afseende å dessa, såsom känt, förhållandet sådant, att alltsedan 1850 års ingång, (vid hvilken tidpunkt vidtogs den åtgärd, hvars klokhet hittills ej blifvit bestridd, att till det för arméns förvaltning afsedda och med särskild sakkunskap dertill utrustade embetsverket — då Krigskollegiet, nu Arméförvaltningen — öfverflytta från Statskontoret omsorgen om fjerde hufvudtitelns anslag), hushållningen med värfvade arméns aflöningsanslag, hvilka i sin helhet från Arméförvaltningen utanordnas, af denna också genom räkenskapernas granskning i första hand öfvervakas, hvaremot räkningen öfver indelta arméns aflöning, som till ojemförligt största delen bestreds från tillgångar, med hvilka Arméförvaltningen hade intet att skaffa, ingått direkt till Kammarrätten. Då nu, efter det indelta aflönings sättets upphörande för befälet, alla de till öfver fyra millioner kronor uppgående medel, med hvilka befäls aflöningen vid indelta armén bestrides, finnas å fjerde hufvudtiteln uppförda och af Arméförvaltningen för deras ändamål utanordnas till under embetsverket lydande förvaltningsdirektioner och redogörare, så synes det hafva legat nära till hands att, såsom ock af Arméförvaltningens afdelningschefer uti deras afgifna förslag till lönerreglering för embetsverket yrkats, låta redovisningarne för äfven indelta arméns befäls aflöning, liksom redan förut den värfvades, ingå från redogörarne till Arméförvaltningen för förberedande granskning. Att vidtaga den motsatta anordning, som af komitén föreslagits, kunde endast hafva skäl för sig, om verkligen, såsom komitén tyckes hafva antagit, aflöningens utbetalning efter gällande föreskrifter vore så enkel och erbjöde så ringa spelrum för enskildes tolkningsförmåga, att den öfvervakande myndighetens tillsyn vore öfverflödig. Till följd af egendomligheterna i vår arméorganisation har emellertid aflöningen, och särskildt den indelta arméns, ej kunnat genom så enkla stadganden ordnas. De föreskrifter, som måst i detta hänseende utfärdas, företrädesvis de, som angå åtnjutande af dagaflöning, tjänstgöringspenningar, häst- och fourragemedel, göra en högre myndighets öfvervakande af sättet för deras efterlefnad synnerligen nödigt, och det lider intet tvifvel, att ju ej uteblifvandet af en dylik uppsigt kan, utan att dålig vilja från vederbörande förvaltningsdirektioners eller andra underordnade myndigheters sida behöfver förutsättas, vålla förlust såväl för staten som för enskilde. På samma sätt förhåller det sig i lika eller ännu högre grad med anslaget till aflöning åt man-

skapet vid värfvade armén och de å detta uppförda medel till samma manskaps rekrytering.

Det synes mig följaktligen af vigt, att revisionen af räkenskaperna icke blott för värfvade arméns aflöning åt såväl befäl som manskap, utan äfven för indelta arméns befälsafflöning, bibehålles vid eller tillägges Arméförvaltningen, och, om för sagda revision det skulle, såsom komitén efter mitt förmenande med rätta anmärker, finnas behöfligt att ega tillgång till möteskostnadsredogörelserna, borde dessas granskning redan af detta skäl åläggas Arméförvaltningen. Men det finnes för vidtagande af en sådan förändring i granskningssättet af sistberörda redogörelser skäl, hemtade från möteskostnadernas egen beskaffenhet. Arméförvaltningen har till hufvudsakligt åliggande uppsigten och vården af allt, som hör till arméns förvaltning. Om emellertid någonsin några ärenden må anses tillhöra den rent militära förvaltningen och följaktligen böra stå under det militära centralembetsverkets högsta uppsigt, måste det vara den sida af arméns intendenturväsende, som afser truppernas underhåll, då de äro till tjenstgöring sammandragna, vare sig till följd af mobilisering, större fälttjenstövningar eller vanliga öfningsmöten. Vid mobilisering och fälttjenstövningar granskas räkenskaperna i första hand, naturligt nog, af den fältintendenturen tillhörande revisionspersonal, som står under den armécorpsen åtföljande generalintendentens inscende, och då dessa räkenskaper således undergått en förberedande sakkunnig granskning, kunna de derefter utan olägenhet förbi Arméförvaltningen insändas till Kamrarrätten. För de vanliga öfningarne deremot böra räkenskaperna ingå till Arméförvaltningens intendentsdepartement, om eljest skall kunna öfvervakas, att ej blott en riktig tillämpning af författningarne utan äfven, hvad i detta fall är för Kronan af ännu större vigt, en klok hushållning med mötesmedlen varder iakttagen. Det synes mig således ur den uppställda grundsatsen såväl som ur sakens egen natur framgå, att möteskostnadsredogörelserna böra i Arméförvaltningen undergå en förberedande granskning, och denna fordran lärer ej kunna förringas af det faktum, att dessa räkenskaper undergå granskning i landskontoren. Denna granskning kan nemligen i hufvudsak icke omfatta annat än kronobetjeningens marschkostnadsredogörelser, äfvensom redogörelsen för en del dermed sammanhängande resekostnad, hvilka redogörelser i sjelfva verket ej äro annat än verifikationer till landskontorens egna redovisning för det af Arméförvaltningen för ändamålet desamma lemnade förskott från vapenöfningsanslagen. Med någon granskning af militärmyndigheternas administrativa åtgärder med afseende å vapenöfningarne eller af kostnaderna för underhåll af vare sig trupperna å mötesplatserna eller dessa platser sjelfva med derå uppförda byggnader, lärer väl deremot Konungens Befallningshafvande svårligen sig befatta. — Till sist torde äfven böra anmärkas, att, då komitén, såsom mig synes riktigt, ansett räkenskaperna för värfvade truppernas naturaunderhåll, utgående från anslagen till mathållning och

fourragering, böra af Arméförvaltningen granskas, detta väl äfven borde ega rum med redogörelserna för naturaunderhåll af indelt trupp under öfningsmöten.

Den mest genomgripande förändring i Arméförvaltningens organisation, som komitén ansett sig böra föreslå, är den, att, med indragning af civila departementet, de detta nu tillkommande ärenden antingen fördelas på de tre återstående departementen: artilleri-, fortifikations- och intendentsdepartementet, eller ock tilldelas ensamt intendentsdepartementet, som, enär sistnämnda departement, hvilkendera utvägen än valdes, alltid komme att öfvertaga största parten af civila departementets ärenden, af sådan anledning skulle förstärkas med ytterligare en byrå, d. v. s. enligt komiténs organisation, med ett krigsråd och en kammarförvauadt, (till hvilken senare grad de hittills varande kamereraretjensterna blifvit nedsatta), vidare med en krigskassör och nödig bokslutspersonal. Den vinst, som härigenom skulle uppkomma, bestode således hufvudsakligen i generalkrigskommissariebefattningens indragning.

Den år 1865 genomförda ombildningen af det gamla Krigskollegiet till den nuvarande Arméförvaltningen var, såsom jag förut anmärkt, följden af en från både Konungens och folkrepresentationens sida särdeles sorgfällig pröfning af de fordringar, som hos oss måste ställas på det centrala embetsverk, i hvilket den militära administrationens trådar öfverst sammanlöpa. Den afdelning, hvars indragande nu af komitén föreslås, hade, såsom förut är nämnt, tillkommit på Rikets Ständers uttryckliga anhållan, hvilken af Kongl. Maj:t så mycket hellre bifallits, som derigenom vanns ett viktigt militärt mål, i det nemligen bereddeshögheten för en anordning af intendentsdepartementet så, att det, skildt från bestyr, som för detsamma vore främmande, kunde efter en lämplig tillökning i personalen vid inträffande krig med generalintendenten i spetsen såsom centralförvaltning öfvertaga vården, fördelningen och redovisandet af de för krigets utförande anslagna medelstillgångarne. Under den tid Arméförvaltningen med sin nuvarande organisation varit verksam, har också, mig veterligen, ingen berättigad klagan försports öfver det sätt, hvarpå de militära förvaltningsärendena blifvit derstädes handlagda, till hvilket goda resultat väl hufvudsakligast bidragit den i allmänhet tillfredsställande fördelningen mellan departementena af ärendena enligt dessas inre beskaffenhet och sammanhang, samt det för Arméförvaltningens tre militära departement stadgade och numera allmänt antagna sättet för rent administrativa ärendens afgörande genom en ensamt beslutande chef, hvilket sätt för fattande af beslut inom de gamla centrala embetsverken först infördes vid Krigskollegiets ombildning till Arméförvaltningen. Under sådant förhållande kan jag ej finna annat, än att de starkaste skäl fordras för att i denna organisation, som bestått just länge nog för att pröfvas och vid pröfningen godkännas, men ej

tillräckligt länge för att blifva föråldrad, vidtaga så genomgripande förändring, som den nu ifrågasatta. Och skäl af sådan beskaffenhet hafva, såsom mig synes, ej blifvit förebragta. Jag får i detta hänseende i första rummet hänvisa till hvad emot komiténs förevarande förslag blifvit af komiténs ordförande i dess reservation och af Arméförvaltningen i dess nu föredragna underdåniga utlåtande anfördt, men skall dessutom äfven sjelf yttra mig något närmare i frågan.

Till en början således kan jag, lika litet som förenämnda reservant och Arméförvaltningen sjelf, godkänna den hufvudgrund, — upphörandet af Arméförvaltningens befattning med fonderna och boställsvården, — hvarpå komitén tyckes stödja sitt förslag om indragning af civila departementet. På samma gång som Rikdens Ständer vid 1862—1863 årens riksdag anhöllo om Krigskollegiets ombildning till en Arméförvaltning på *fyra* departement, hemställde de äfven, det Kongl. Maj:t ville från Arméförvaltningen skilja såväl vården och inseendet öfver arméns boställen, som förvaltningen af de landförsvaret tillhöriga fonder, och tillkännagåfvo således tydligt nog sin åsigt om behöfligheten af det civila departementet, äfven om dessa ärenden undantogos från krigsförvaltningen. För att rubba denna af Konung och Riksdag gillade åsigt, behöfves således, enligt min mening, kraftigare skäl än det, att nämnda ärenden nu verkligen blifvit från förvaltningen bortflyttade. Af denna omständighet kan nemligen på sin höjd dragas den slutsats, att, på grund af lindring i tjänstegöromål, tjänstemannapersonalen bör minskas, men denna fordran är af Kongl. Maj:t uppfylld, då, till följd af fondförvaltningens öfverflyttande till Statskontoret, uppå Kongl. Maj:ts förslag, vid 1874 års riksdag från Arméförvaltningens stat affördes lönerna för ett krigsråd och en kamererare. Hvad beträffar den minskning i göromål, som för Arméförvaltningen uppkommer genom det indelta aflöningsättets upphörande, så är den, enligt min åsigt, af komitén väsentligen öferskattad. De i instruktionen för Arméförvaltningen den 26 September 1865 uppräknade ärenden, som angå boställsvården, kunna, vid en hastig blick och otillförlitlig kännedom af deras omfattning, väl synas många, men äro i sjelfva verket antingen sällan förekommande eller utan synnerlig vikt, och i intetdera fallet erbjudande någon betydande svårighet vid behandlingen. Allmängiltigheten af detta omdöme förringas ej af det förhållande, att omedelbart före och efter genomförandet af arméns lönereglering af år 1875 och således jemväl under året 1877, för hvilket komiténs beräkningar äro gjorda, till följd af det med löneregleringen förenade öfverlemnandet af indelta arméns aflöningsstillgångar till statsverket och utbetalande af fardagsårsersättning till sagda armés befäl, de ärenden af nu ifrågavarande slag, som måst af Arméförvaltningen handläggas, naturligt nog varit flera än förut. Nu har visserligen komitén sökt ännu mera förminska civila departementets ärenden genom att föreslå, det revisionen af värfvade arméns aflöningsmedel skulle verkställas ensamt i Kammarrätten, men om, såsom jag vågar hoppas, Eders Kongl. Maj:t uppå de af mig anförda skäl finner

ett sådant förfarande olämpligt, och i stället besluter, att jemväl redovisningarne för indelta armébefällets aflöning skola i första hand undergå granskning i Arméförvaltningen, så lärer genom denna tillökning i göromål civila departementet få full ersättning för den minskning, som egt rum genom omflyttning till Kammarkollegiet af inseende öfver boställsvården. Vål har komiténs flertal förklarar, att en sådan tillökning i den Arméförvaltningen åliggande granskningsskyldighet icke skulle komma att medföra någon åtgärd af civila departementet, såsom styrelse betraktadt, i annat fall än då redogörelse blefve föremål för anmärkning, och att således den tillökning i göromål, som af den föreslagna åtgärden blefve en följd, egentligen komme att drabba revisionspersonalen, hvadan genom sagda granskning styrelsens verksamhetsområde icke i nämnvärd mån komme att ökas, men denna komiténs åsigt torde få anses framgå ur dess, enligt mitt förmenande, origtiga uppfattning om betydelsen af denna i Arméförvaltningen verkställda granskning. Om nemligen, såsom jag ofvan antydte, först genom en sådan granskningsrätt och skyldighet Arméförvaltningens befattning med aflöningsanslaget förbytes från ett mekaniskt utanordnade af detsamma i öfverensstämmelse med staternas slutsumma till en verklig förvaltning af anslaget, ett öfvervakande af såväl att det användes i öfverensstämmelse med gifna föreskrifter, som ock att, vid tolkning af dessa, kronans rätt, ej mindre än enskildes berättigade anspråk, ses till godo, så torde förhållandet blifva ett annat än det af komitén förutsedda, och genom berörda öfverflyttningsåtgärd åt styrelsen och i främsta rummet åt departementets chef anvisas en betydligt utvidgad verksamhetsfer.

Liksom sålunda den grund, hvarpå blifvit byggd förslaget om civila departementets indragning, torde finnas otillräcklig, så lärer ej heller kunna godkännas de alternativa utvägar, som af sagda flertal anvisats för behandlingen inom Arméförvaltningen af de ärenden, som nu tillhöra meranämnda departement. Då det lärer få anses ostridigt, att ärendena böra emellan departementen fördelas efter deras inre beskaffenhet, lärer ett sådant förfaringssätt, som det af flertalet i första rummet tillstyrkta, eller att artilleridepartementet skulle öfvertaga aflöningen m. m. af artilleritrupporna, fortifikationsdepartementet af fortifikationstrupparna, och naturligtvis intendentsdepartementet af kavalleriet och infanteriet, icke kunna med fördel användas. Den gifna slutföljden deraf skulle blifva en fullständig förändring i ärendenas fördelning inom Arméförvaltningen, hvarigenom således äfven beklädnaden, beväpningen, provianteringen o. s. v. för de olika truppslagen tillades de med dem liknämnda departementen och intendentsdepartementet. Olämpligheten deraf, att förvaltningen af samma anslag efter samma författningar skulle tillkomma tre olika och sidoordnade högsta myndigheter, och att således inom samma garnisonsort, exempelvis hufvudstaden, reglerna för aflöning, beklädnad m. m. skulle, om ej Kongl. Maj:t deri direkt ingrepe, kunna, enligt Arméförvaltningens på olika departement fattade beslut, olika tillämpas vid Svea

artilleriregemente, pontonierbataljonen och gardesregementena, torde icke kunna bestridas. Och icke lärer förslaget kunna hemta något stöd af namnen på ett par af Arméförvaltningens departement. Artilleridepartementets hufvuduppgift är nemligen att förse hela armén, — artilleri, kavalleri, infanteri och ingenjörtrupper, — med vapen och ammunition samt fästningarne med bestyckning, och har intet att i öfrigt skaffa med de tre artilleriregementena; fortifikationsdepartementet sörjer för byggande och underhåll af kronans hus i fästnings- och garnisonsorter samt förvaltande af de till fästningsbyggande anvisade extra anslag, och har intet annat gemensamt med fortifikationstrupperna än en gemensam chef, fortifikationsgeneralen. Deremot sörja, enligt nuvarande organisation, intendents- och civila departementen för beklädnad, underhåll och aflöning af alla trupper, af hvad beskaffenhet de vara må. I en sådan fördelning af ärendena efter deras inre beskaffenhet kan skäligen ej ifrågasättas annan ändring än den jemkning, som kan mellan departementen ega rum medelst öfverflyttning af några mindre grupper af ärenden från ett departement till annat.

Det andra sättet, som föreslagits för att se till godo den behandling af ärenden, hvilken civila departementet nu ombesörjer, är dess öfverflyttande i klump till intendentsdepartementet. Oaktadt denna åtgärd ej lede af den principiella olägenhet, hvarmed den förut angifna är behäftad, nemligen att förrycka hela tanken i departementsindelningen, skulle den medföra en sådan skada, att den måste på det allvarligaste frånrådas. Om man nemligen än, genom att öka personalen å intendentsdepartementet i det förhållande, som ansetts, enligt de af komitén följda grunder för beräkning af behöfliga arbetskrafter, nödigt till följd af de nu å civila departementet behandlade ärendens läggande till förstnämnda departement, skulle kunna få utrymme för arbetet med målens beredning, fördragning och expediering, återstår dock alltid att visa möjligheten att pålägga den å departementet ensamt beslutande chefen, generalintendenten, en sådan tillökning i arbete, som den, hvilken för honom skulle uppstå. Komiténs flertal, som naturligtvis väntat sig en sådan fråga, har verkställt en beräkning af det antal mål, som, efter den ifrågavarande öfverflyttningen, intendentsdepartementets diarier skulle komma att årligen upptaga, och funnit detta icke, i jemförelse med chefernes åligganden inom andra embetsverk, blifva öfver höfvan betungande. Om den ringa beviskraft, som kan ligga i en sådan sifferuppgift och särskildt i den nu ifrågavarande, får man en föreställning genom Arméförvaltningens yttrande derom i sitt underdåniga utlåtande (§§ 9 ff.). Dessutom synes komitén icke hafva tillräckligt fästat uppmärksamheten å den redan i och för sig och i ännu högre grad vid jemförelse med andra centrala embetsverk ovanliga omvexlingen i de ärendens art, som af Arméförvaltningen handläggas och som derföre äfven framkallat behovet af detta embetsverks fördelning i skilda, fristående afdelningar under egna chefer. Genom den föreslagna öfverflyttningen komme att på

generalintendenten, — som nu skall, bland annat och hufvudsakligast, hafva in-
trängt uti och beherska hela den mångfald af lagbestämmelser m. m., som re-
glerna frågorna om arméns beklädnad och naturaunderhåll, olika i garnisonerna,
på mötesplatserna, samt under marscher och kommenderingar, liksom han, åtmin-
stone till en viss grad, bör förstå den för dylik anskaffning nödiga affärsverksam-
het, — ställas den fordran, att han äfven skall inom sitt vetandes område hafva
fullständigt indragit frågorna om arméns aflöning; och då häri innefattas äfven
gällande rättsbestämmelser angående aflöningen för indelta arméns manskap,
hvarom frågor, genom år efter år talrikare förekommande besvärsmål, dragas un-
der Kongl. Maj:ts pröfning och vid afgörandet af hvilka besvär Arméförvaltningens
biträde måste i form af underdåniga utlåtanden anlitas, så finner man, att den
förordade sammanslagningen af de båda departementen skulle kräfva af general-
intendenten, utom en mängd andra nya kunskaper, jemväl något för honom förut
så obehöfligt och främmande, som en tillförlitlig insigt i de talrika författningar,
hvilka angå rust- och rotehåll. Det stöd, som kan för sammanslagningens möj-
lighet hemtas ur det sannolika antalet af mål, som skulle komma att på de till
ett förenade båda departementen diariiföras, torde således, på grund af hvad
redan blifvit af mig och Arméförvaltningen anfördt, få antagas ej bevisa att ge-
neralintendenten kunde medhinna de för honom uppkommande ökade göromål;
och dertill kommer nu dessutom, att komitén ej fäst at afseende vid den om-
ständigheten, att å generalintendenten, såsom chef för en af de Arméförvaltningens
afdelningar, å hvilka erfordras särskilda tekniska insigter, ställas anspråk på
ett arbete i och för ökande af dessa insigter, hvartill tid måste vara honom lem-
nad, oaktadt spår af detta arbete icke kan i diarierna skönjas. Att med full-
ständig uppmärksamhet följa den i alla arméer rastlöst pågående utvecklingen
inom intendenturens vidsträckta område och fullständigt känna denna utvecklings
resultat, är ett arbete, som ej skäligen kan fordras, och säkerligen ej utföras, af
den, hvars hela arbetshåg och tid tages i anspråk för administrationens löpande
göromål.

Då det, efter mitt förmenande, således visat sig, att det hufvudsakliga skäl,
som af komiténs flertal uppstälts för en indragning af det civila departementet,
nemligen öfverflyttningen derifrån till andra embetsverk af fondförvaltningen och
öfverinseendet öfver indelta arméns boställen, icke eger den deraf fordrade bevis-
kraft, och det likaledes torde få anses klart, att de göromåls, hvilka nu tillhöra
civila departementets handläggning, fördelning på flera eller öfverförande till ett
af de öfriga departementen icke låter sig med fördel verkställa, så borde väl re-
dan deraf följa, att den väckta frågan om indragningen borde förfalla. Jag anser
mig dock böra fästa Eders Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet på ännu en om-
ständighet, som naturligt nog icke af komitén tagits i beräkning, men som, efter
min åsigt, är för frågans slutliga bedömande fullkomligt afgörande.

Då det gamla Krigskollegiet år 1865 ombildades till en Arméförvaltning på fyra fristående departement med egna chefer, var ett af de hufvudsakligaste mål, som dermed afsågs att vinnas, utom ärendenas snabbare behandling, möjligheten för den högsta krigsstyrelsen, representerad af chefen för Landtförsvarsdepartementet, att inom Arméförvaltningen och särskildt i dess chefer ega tillgång på det sakkunniga och erfarna biträde, som för sagde styrelse vid handläggning i sista hand till föredragning inför Kongl. Maj:t af departementets mångskiftande ärenden var högeligen af behovet påkalladt, och hvilket biträde ej kunde, äfven om departementets kansli vore nöjaktigt besatt, inom detta i tillräckligt mått eller med nödig specialinsigt lemnas. På sådant sätt har ock Arméförvaltningen fått sedan sin stiftelse fungera och den, om ej största, så i hvarje fall icke oväsentligaste frukten af det arbete, som fullgjorts af Arméförvaltningens personal, återfinnes i embetspromemorier till chefen för Landtförsvarsdepartementet, hvilka innehålla stundom genom embetskrifvelser, oftast under hand, infordrade utredningar och utlåtanden i allehanda frågor, men hvilka sällan äro synliga i diariier eller registraturer. En stor rol, och för chefen för Landtförsvarsdepartementet den viktigaste, är vid detta arbete tilldelad de särskilda afdelningscheferne, med hvilka chefen för Landtförsvarsdepartementet måste ständigt hålla skriftlig eller muntlig öfverläggning. Vid sådant förhållande kan det ej skattas såsom en ringa förmån för sistnämnde chef att, utom de militäriskt tekniskt bildade cheferne för de tre militära departementen i Arméförvaltningen, äfven ega tillgång till biträde af en civil embetsman af den framstående duglighet och erfarenhet, som hos general-krigskommisarien måste förutsättas, och då bibehållande af denna befattning — den enda rent civila inom landtförsvaret, som är af beskaffenhet att kunna för de civile embetsmännen inom Arméförvaltningen, liksom för en ej obetydlig del af den militära förvaltningens öfriga civilstat, framstå såsom eftersträfvansvärdt slutligt mål för en civil embetsmannaförmåga af första klassen, — är villkoret för bevarandet af sagda förmån, är detta ett ytterligare skäl för mig, utom de redan anförda, att icke kunna lemna mitt förord åt komiténs förslag om ifrågavarande befattnings indragning, så mycket mindre som den direkta vinst, statsverket derigenom skulle erhålla, komme, efter mitt förmenande, att föra i sitt följe en mångdubbel indirekt förlust.

På grund af hvad jag nu i denna fråga anført, hemställer jag i underdånighet, det komiténs förslag om indragning af Arméförvaltningens civila departement icke måtte vinna Eders Kongl. Maj:ts bifall.

Hvad vidare föreslagits angående upphörande äfven å civila departementet af den kollegiala formen för ärendenas behandling och beslutanderättens öfver-

lemnande åt departementets chef, anser jag mig, sedan fondförvaltningen blifvit från Arméförvaltningen bortflyttad, kunna biträda, liksom jag i hvad af reservanten inom komitén och af Arméförvaltningen blifvit anfördt ej finner tillräckliga skäl att afstyrka komiténs förslag om indragning af militärkontoren och departementens organiserande på byråer med ledamöterna såsom byråchefer. Utom hvad för en sådan anordning kan i öfrigt anföras och hvaraf vigten vid flere föregående regleringar blifvit af Eders Kongl. Maj:t pröfvad, talar för dess införande i Arméförvaltningen dessutom, att densamma redan blifvit å en del med Arméförvaltningen i någon mån jemförliga embetsverk, särskildt Marinförvaltningen, införd och att den i sjelfva verket synes vara en följdriktig utveckling af den idé, som vid Krigskollegiets ombildning till Arméförvaltningen gjorde sig gällande. De skäl emot byråindelningen, hvilka af reservanten och Arméförvaltningen sjelf blifvit andragna, synas mig ej heller tala så mycket emot införande af denna organisation som emot den i sammanhang dermed af komitén föreslagna indragning af kamrereretjensterna eller, kanske rättare uttryckt, dessas utbytande mot en lägre och sämre aflönad tjänst, med benämningen kammarförvandt. I detta afseende kan ej heller jag följa komitén, då de anmärkingar, som mot förslaget blifvit framställda, synas mig allt för mycket tala mot detsamma. I sjelfva verket är det, hvad slutsats man än tror sig kunna genom forskning i diarierna draga, en beklaglig verklighet, att Arméförvaltningen, och i synnerhet dess intendents- och civila departement, är ett af löpande arbete med uppsigten af alla militäradministrationens detaljer hårdt betungadt embetsverk. Att gifva de till det minsta möjliga antal reducerade civile byråcheferne till biträde, utom amanuenser, endast en andra gradens tjänsteman kommer att i den grad betunga byråchefen sjelf med utarbetande af de, större insigt i förvaltningen erfordrande beräkningar och sifferuppgifter, hvilka skola ligga till grund för embetsverkets åtgärder och beslut, att tiden och hågen för öfvervägande af sjelfva besluten måste i betänklig mån minskas och följaktligen den egentliga förvaltningen deruppå lida. I hvarje fall, och då de löpande ärendena måste i första rummet ombesörjas, kommer chefen för Landtförsvarsdepartementet att få erfara en högst betydlig minskning i embetsverkets förmåga att prestera de för honom nödiga sifferuppgifter, om dessa, i saknad af erfaret räakenskapsbiträde å byråerna, måste åvägabringas af byråcheferne sjelfve, som derigenom i öfrigt skulle hindras i det dem, utöfver de löpande förvaltningsärendena, tillkommande åliggande att utarbeta förslag till reglementen, instruktioner o. d. för handhafvandet af särskilda grenar af förvaltningsområdet. Då således kamererernes indragning skulle, efter min åsigt, i högst betydlig mån förringa Arméförvaltningens kraft att arbeta för sitt hufvudändamål, ett klokt användande af de till landtförsvaret anslagna medel, så, och då i öfrigt kamerereretjensterne äro bibehållna i ett, med afseende å göromål, med Arméförvaltningen så jemförligt embetsverk som Marinförvaltningen, får jag, med hänvis-

ning i öfrigt till de skäl, som af reservanten inom komitén och af Arméförvaltningen sjelf i frågan andragits, i underdånighet afstyrka bifall till detta komiténs förslag.

Hvad beträffar tjenstemannapersonalen för öfrigt, har jag, då jag icke kunnat godkänna komiténs förslag om indragning af civila departementet och kamereraretjensterna, naturligen måst aflägsna mig från den af komitén uppgjorda stat och närma mig den, som framlagts af Arméförvaltningens chefer. Lika med desse och komitén samt i öfverensstämmelse med hvad allmänt vid nu snart afslutade löne reglering för de centrala embetsverken egt rum, har jag ansett den nuvarande första lönegraden böra försvinna och ersättas medelst arfvoden åt amanuenser. Likaså har jag ansett mig böra omfatta chefernes förslag om indragning af ett krigsråd, så att desses antal komme att från fyra nedgå till tre. I betraktande deraf, att sparsamhet måste, så långt som möjligtvis kan ske, iakttagas, har jag vidare ansett mig böra tillse, huruvida icke i bemälda chefers förslag ytterligare kunde göras någon nedsättning. Utan att fränkänna vigt åt den åsigt, som anser det för Arméförvaltningen, särskildt intendentsdepartementet, vara nyttigt att vid bedrifvande af sin betydliga upphandlingsrörelse ega tillgång på ett ständigt juridiskt biträde, anser jag dock, i likhet med komitén, att, sedan fondförvaltningen frångått Arméförvaltningen, en särskild tjensteman ej är behöflig för detta ändamål. Då, om kamererarne bibehållas vid sina göromål, det emellertid icke låter sig verkställa att, i enlighet med komiténs förslag, lägga på sekreteraren i fortifikationsdepartementet, som då skall tjenstgöra jemväl såsom kamererare vid departementets civilbyrå, att lemna juridiskt biträde inom förvaltningen — ett förslag, som dessutom innebär den olägenhet, att kompetensvilkoren för sekreterarebefattningarne måste vid de särskilda departementen uppställas olika, — har jag ansett, att, såsom vid andra reglerade verk egt rum, borde å staten för ändamålet uppföras ett arfvode, hvilket synt mig kunna bestämmas till 2,000 kronor. Då advokatfiskalen är af departementscheferne föreslagen till en aflöning af 4,500 kronor, minskas staten härigenom med 2,500 kronor.

Då det vidare torde låta sig göra att öfverflytta någon mindre del af de civilgöromål, som nu tillhöra artilleridepartementets handläggning, till civila departementet, har jag trott det kunna försvaras att å förstnämnda departement sammanslå sekreterare- och kamererarebefattningarne, hvarigenom uppkommer en besparing, äfven om framtida ålderstillägg icke medräknas, af 4,500 kronor.

Slutligen har jag ansett en nedsättning i de för adjutanterne å artilleri- och intendentsdepartementen af Förvaltningens chefer föreslagna arfvoden kunna,

utan större olägenhet, ega rum. Utgående från den uppfattning om sagde adjutanter tjensteåligganden, att de vore jemförliga med kamererarnes, hafva bemälda chefer ansett hvardera böra tillgodokomma en aflöning af 4,500 kronor, men, då aflöningen på vederbörande regementes eller corps' stat skulle bibehållas, har, under antagande att till adjutant förordnades officer af minst löjtnantsgrad, uppförts å förslagsstaten för adjutanten å artilleridepartementet fullnaden i löjtnantslön och dagaflöning vid artilleriet med 2,570 kronor och för adjutanten å intendentsdepartementet fullnaden i löjtnantslön af 1:sta klassen jemte tjänstgöringspenningar vid indelta Armén med 3,180 kronor. Då deremot den adjutant, som Arméförvaltningens chefer ansett böra tillsättas äfven å fortifikationsdepartementet för att biträda med utredningen i militärtekniska ärenden, icke blifvit föreslagen till arfvode, har komitén, hvilken det syntes lämpligast och med ordning öfverensstämmande, att embets- och tjänsteman endast på *en* stat uppbär aflöning, häraf funnit anledning att föreslå, det ingen af adjutanterna i Arméförvaltningen tilläggas arfvode för sin tjänstgöring derstädes. Mot denna slutdragning kan emellertid grundade invändningar anföras.

Då man vid 1865 års organisation å artilleri- och intendentsdepartementen anslag arfvoden åt s. k. adjutanter, men underlät detsamma å fortifikationsdepartementet, har detta berott derpå, att ifrågavarande adjutanter ingalunda, såsom namnet tyckes antyda, voro afsedde att vara en hjälp och biträde till vederbörande militärledamöter personligen vid utöfvandet af deras embetsåligganden, utan tilldelades en vida sjelfständigare verksamhet, framför allt den, att adjutanten skulle träda såsom ledamot i Arméförvaltningen i fälttygmästarens och intendents ställe, vid förfall för någondera. En sådan vikarie hade deremot öfversten för fortifikationen genom instruktionen för Arméförvaltningen erhållit i öfverstelöjtnanten vid fortifikationen, under hvilket förhållande, och då eljest behöflig tillfällig hjälp alltid kunde erhållas genom kommendering af en fortifikationsofficer, någon ersättning på Arméförvaltningens stat för adjutant å fortifikationsdepartementet icke ansågs behöflig. I detta hänseende lär förhållandet ej hafva undergått någon förändring och fortifikationsdepartementets behof kunna, nu som förut, ses till godo genom tillfällig kommendering. Af den åter, som skall vara fälttygmästaren eller intendenten till verklig hjälp och kunna, i fall af behof, företräda desses ställe inom förvaltningen, fordras särskilda egenskaper och en längre tid fortsatt tjänstgöring, än att man kan hoppas för platsen förvärfva desamma, om tjänsten skall skötas utan eller mot otillräcklig ersättning. Jag anser därför det nödigt, att åt de båda ifrågavarande tjänstemännen, hvilkas benämning jag skulle önska se, till förekommande af missförstånd, förbytt från adjutant till det mera egentliga assistent, bereda för deras tjänstgöring i Arméförvaltningen särskild ersättning. Det af komitén deremot anförda principiella skäl kan jag, vid det förhållande att tjänstgöringen inom ett ej obetydligt antal militära insti-

tutioner — exempelvis kommandantskapen, militärläroverken, artilleristaben — är anordnad så, att den upprätthålles genom arfvoden på specialstaterna utöfver aflöning vid regemente eller corps, ej tillmäta synnerlig vigt, så mycket mindre som jag hyser den öfvertygelse, att det är såväl med statens fördel som rättvisans kraf mest öfverensstämmande, att den alla officerare tillkommande aflöningen (lön och tjenstgöringspenningar, lön och dagafföning) blifvit faststald efter beräkning att utgöra lämplig ersättning för det slag af arbete och duglighet, som kan af hvarje sådan tjensteman efter vapenslagets natur och den derefter lämpade utbildningen fordras, men att det öfver jemmättet ökade arbetet, som kan någon, framför likar i samma tjenstegrad påläggas, eller de särskilda egenskaper och den speciella skicklighet, som för vissa ändamål af staten tages i anspråk, vedergällas genom särskilda förmåner (arfvoden). Om jag än således anser det nödvändigt att bereda ersättning åt assistenter på artilleri- och intendentsdepartementens militärbyråer, har det dock synts mig, som om de af departementscheferne, på grund af en jemförelse med kamererarnes aflöning, föreslagna arfvoden vore väl höga; och har jag, vid jemförelse med de arfvoden, som utgå för tjenstgöring å de af mig ofvan nämnda militära institutionerna, nu ansett arfvodet för assistenten å artilleridepartementet kunna, under förutsättning att dertill förordnas officer af minst löjtnants grad, sättas till 1,000 kronor, hvaremot arfvodet å intendentsdepartementet, hvarest assistenten bör vara officer vid indelt regemente eller corps, der han ej åtnjuter dagafföning, utan i stället tjenstgöringspenningar till jemförelsevis obetydligt belopp och beräknade för den i allmänhet föga kostsamma tjenstgöringen på roten, måste under samma förutsättning upptagas till åtminstone 1,500 kronor. Om man emellertid skall kunna å intendentsdepartementet, såsom är i hög grad önskligt, under någon längre tid behålla en till assistent duglig officer, anser jag honom, i betraktande af den vid indelta armén betydligt lägre aflöningen, icke, i motsats mot hvad fallet torde komma att blifva med assistenten på artilleridepartementet, kunna vid mera framskriden ålder åtnöja sig med det nu ifrågasatta arfvodet, hvilket derfor torde böra, då assistenten vid sitt regemente uppnått kaptens grad, höjas med 500 kronor, hvilken förhöjning till följd af sin natur rimligtvis torde böra utgå från anslaget till ålderstillägg.

Vidkommande registratorsgöromålen, torde dessa, såsom af Arméförvaltningens chefer antagits, kunna, under inseende af de särskilda departementens sekreterare, bestridas af amanuenser med något högre arfvoden än de öfriges.

Till vikariatsersättning, arfvoden åt extra ordinarie tjenstemän och renskrifningskostnad har komitén föreslagit ett belopp af 20,000 kronor, departementscheferne deremot för samma ändamål och till fitpenningar 26,000 kronor. Då emellertid i denna summa ingår äfven kostnaden för registratorsgöromålens bestridande, för hvilket ändamål komitén velat hafva anvisade två löner å 3,000 kronor, så komma summorna i sjelfva verket att uppgå mot hvarandra och skil-

naden endast att blifva den, att som, efter chefernes förslag, erfordras större utgifter till vikariatsersättning, för registratorsögromålen fått anslås mindre vederläggning.

Under förutsättning att Eders Kongl. Maj:t godkänner hvad jag nu yttrat, skulle följande stat ifrågakomma att för Arméförvaltningen fastställas.

	Lön kronor.	Tjänstgö- ringspen- ningar kronor.	Missräk- ningspen- ningar kronor.	Summa kronor.		
Artilleridepartementet.						
Chef, generalfälttygmästaren	---	---	---	---	} Åtnjuta aflöning å andra stater.	
<i>Militärbyrån.</i>						
Chef och föredragande, fälttygmästaren...	---	---	---	---		
1 Assistent	---	---	---	1,000		
<i>Civilbyrån.</i>						
Chef och föredragande, krigsråd.....	4,400	2,000	---	6,400	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor. Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.	
1 Sekreterare, tillika kamererare	3,000	1,500	---	4,500		
1 Revisor	1,800	1,200	---	3,000		
1 Revisor och bokhållare	1,800	1,200	---	3,000		
Fortifikationsdepartementet.						
Chef, chefen för fortifikationen	---	---	---	---	} Åtnjuta aflöning å andra stater.	
<i>Militärbyrån.</i>						
Chef och föredragande, öfversten eller, vid hans frånvaro, öfverstelöjtnanten vid fortifikationen	---	---	---	---		
1 Adjutant	---	---	---	---		
<i>Civilbyrån.</i>						
Chef och föredragande, chefen för artilleridepartementets civilbyrå	---	---	---	---	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.	
1 Sekreterare, tillika kamererare	3,000	1,500	---	4,500		
1 Revisor och bokhållare	1,800	1,200	---	3,000		
Transport	---	---	---	25,400		

	Lön kronor.	Tjenstgö- ringspen- ningar kronor.	Missräk- ningspen- ningar kronor.	Summa kronor.	
Transport	—	—	—	25,400	
Intendentsdepartementet.					
Chef, generalintendenten	6,200	2,800	—	9,000	
<i>Militärbyrån.</i>					
Chef och föredragande, intendenten	4,400	2,000	—	6,400	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor. Om assistenten är kapten på stat. vid indelta ämnen, höjes arfvodet med 500 kronor.
1 Assistent	—	—	—	1,500	
<i>Civilbyrån.</i>					
Chef och föredragande, krigsråd	4,400	2,000	—	6,400	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 Sekreterare	3,000	1,500	—	4,500	
1 Kamererare	3,000	1,500	—	4,500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 Revisor	1,800	1,200	—	3,000	
1 D:o	1,800	1,200	—	3,000	
1 Bokhållare	1,800	1,200	—	3,000	
Civila departementet.					
Chef, generalkrigskommissarien	6,200	2,800	—	9,000	
<i>En civilbyrå.</i>					
Chef och föredragande, krigsråd	4,400	2,000	—	6,400	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 Sekreterare	3,000	1,500	—	4,500	
1 Kamererare	3,000	1,500	—	4,500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 Revisor	1,800	1,200	—	3,000	
1 Revisor och bokhållare	1,800	1,200	—	3,000	
<i>Bokslutskontoret.</i>					
1 Kamererare	3,000	1,500	—	4,500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 Bokhållare	1,800	1,200	—	3,000	
<i>Kassakontoret.</i>					
1 Krigskassör	3,000	1,500	500	5,000	
Transport	—	—	—	109,600	

	Lön kronor.	Tjenstgö- ringspen- ningar kronor.	Missräk- ningspen- ningar kronor.	Summa kronor.	
Transport	—	—	—	109,600	
Ett juridiskt biträde för hela embetsver- ket ..... arfvode	—	—	—	2,000	
Till vikariatsersättning, arfvoden åt extra ordinarie tjenstemän, flitpenningar, tillfälligt biträde och renskrifnings- kostnad.....	—	—	—	26,000	
1 förste vaktmästare	800	300	—	1,100*	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
1 vaktmästare	500	300	—	800*	
4 d:o	2,000	1,200	—	3,200*	
Summa	—	—	—	142,700	

* Om vaktmästare åtnjuter bostad jemte vedbrand, böra, såvida icke dessa förmåner tillkomma honom såsom portvakt eller för andra åligganden utöfver tjensten, desamma till ett värde af 150 kronor inberäknas under lönen, hvilken i sådant fall bör utgå för förste vaktmästare med 650 kronor och för vaktmästare med 350 kronor kontant.

Det belopp, som erfordras för att bereda tillgång till ålderstillägg åt Arméförvaltningens personal samt tillökning i arfvodet åt assistenten å intendentsdepartementets militärbyrå, torde böra föreslås att utgå från det å fjerde huvudtiteln uppförda anslag till ålderstillägg.

De vilkor, under hvilka den sålunda föreslagna aflöningen bör af Arméförvaltningens personal åtnjutas, torde, i öfverensstämmelse med komiténs förslag, böra föreslås sålunda:

att embets- och tjensteman vid Arméförvaltningen skall vara underkastad den vidsträcktare tjenstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af Förvaltningen eller dess särskilda afdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, äfvensom, derest i en framtid verkets ställning inom statsförvaltningen så förändras, att detsamma ej

längre kan såsom sjelfständigt embetsverk anses, vara förpligtad att, med bibehållande af den tjenstegrad och aflöning han innehar, efter den nya arbetsordningen sköta de med tjensten förenade göromål;

att med embete eller tjenst i Arméförvaltningen icke må förenas annan tjenst å rikets, riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjenstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjenstgöringen i Förvaltningen; dock att tjänsteman, som vid den nya löneregleringens inträdande redan innehar tjenst utom Förvaltningen, må densamma bibehålla, så länge den icke är för tjenstgöringen i Förvaltningen hinderlig;

att aflöningarne för Arméförvaltningens embets- och tjänstemän samt tjente fördelas i lön och tjenstgöringspenningar, hvilka senare få uppbäras endast för den tid, tjenstens innehafvare verkligen tjenstgjort eller åtnjutit semester, men skola, för den tid, han eljest varit från tjenstgöring befriad, utgå till den, som tjensten förrättat;

att den, som af sjukdom hindras att sin tjenst förrätta, eger uppbära hela lönen; men att den, som eljest undfår ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kan förpligtas att under ledigheten utöfver sina tjenstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för tjenstens förrättande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att vid sjukdomsfall, eller när det erfordras för beredande af semester, tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning inom Arméförvaltningen, densamma, emot åtnjutande, i förstnämnda fall, af de för befattningen anslagna tjenstgöringspenningar, men eljest af deremot svarande belopp i stället för egna tjenstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett år;

att, der förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjenst i samma lönegrad anses böra medgifvas, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under vilkor, att innehafvaren mera än fyra år af denna tid sjelf bestridt sin egen eller, på grund af förordnande annan statens tjenst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid han åtnjutit semester; och för andra förhöjningen, om sådan eger rum, efter ytterligare fem år, på samma vilkor, under iakttagande, hvad så väl den ena som den andra förhöjningen angår, deraf, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det den stadgade tjensteåldern blifvit uppnådd; börande löntagaren dervid tillgodoräknas den tid, som före den nya statens utfärdande förflutit från hans tillträde till tjensten, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial, eller på grund af förordnande i följd af frågan om verkets omorganisation;

att tjänsteman skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjensteår, vara förpligtad att med oakortad lön såsom pension från tjensten afgå, Kongl. Maj:t eller Arméförvaltningen, der det tillkommer denna att afskedet utfärda, dock

obetaget att låta med detsamma anstå, derest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå; samt

att semester må åtnjutas, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, af generalintendenten och generalkrigskommissarien samt af tredje och andra gradens tjänstemän under en och en half månad samt af första gradens tjänstemän under en månad årligen.

Den aflöning, hvilken tjänstemän inom den till indragning föreslagna första lönegraden, kanslisters och kammarskrifvares, kan vara genom fullmakt tillförsäkrad, torde, enär sådane tjänstemän lära finna användning inom embetsverket såsom amanuenser, kunna bestridas från det för extra ordinarie tjänstemän m. m. afsedda anslagsbelopp. Den föreslagna indragningen af ett krigsråd, liksom sammanlåendet af en sekreterare- och en kamererare-tjänst, torde jemväl, på grund af vakanser inom embetsverket, hvilka i anseende till den förestående regleringen ej blifvit fyllda genom tjänstemän med fullmakt, äfven kunna utan särskild kostnad för statsverket försiggå. Deremot och då, med indragning af advokatfiskaltjänsten, blifvit å förslagsstaten för juridiskt biträde uppfördt ett arfvode af 2,000 kronor, under det att advokatfiskalen uppbär, oberäknadt en å extra stat uppförd löneförbättring å 500 kronor, i lön och dyrtidstillägg tillhoppa 3,600 kronor, kommer här en brist att uppstå, hvilken jag dock, åtminstone tills vidare, anser kunna från fjerde hufvudtitelns besparingar fyllas, hvarföre jag ej anser den nu böra föranleda någon framställning till Riksdagen.

För att åstadkomma en fullständig jemförelse mellan kostnaden för Arméförvaltningen enligt nu gällande och föreslagen stat måste man erinra sig, ej mindre att de nu för Arméförvaltningen uppförda anslag omfatta anslag äfven till Stockholms och Göteborgs utredningsförråd samt för kronobagaren och slotts- och proviantmästaren härstädes, hvaremot den nu framlagda staten endast omfattar den egentliga Arméförvaltningen, än äfven att för Arméförvaltningen nu utgå andra statsmedel än de å riksstaten anslagna. Samtliga för Arméförvaltningen nu anslagna aflöningsmedel utgå:

ordinarie anslaget	kr.	118,175: —
Extra anslag:		
dyrtidstillägg	kr.	19,240: —
tjenstgöringspenningar	»	3,250: —
öfvertaliga tjänstemän m. m.	»	7,400: —
		» 29,890: —
Inqvarteringsersättning åt generalintendenten och intendenten från anslaget till inqvarteringskostnader i Stockholm (afsedd att indragas)	»	1,875: —
	Transport	kr. 149,940: —

	Transport	kr.	149,940: —
dyrtidstillägg åt den öfvertaliga revisionspersonalen, hvars löner utgå från förenämnda extra anslag (utgår från anslaget till extra utgifter)		kr.	1,240: —
gratifikationer åt extra biträden (från förenade mötespassevolans-fonden)	»		3,650: —
vikariatsersättningar utöfver hvad tjänsteman är under ledighet författningsenligt skyldig att af sin aflöning afstå (hvilka ersättningar utgå från fjerde hufvudtitelns allmänna besparingar)	omkring »		4,000: —
	Summa	kr.	158,830: —

Den nu uppgjorda förslagsstaten för den egentliga Arméförvaltningen slutar med .....

kr. 142,700: —

och det belopp, som i propositionen om statsverkets tillstånd och behof föreslagits för nämnda förrådstjenstemän m. fl. att dels utgå från anslaget till försvarsverket till lands i allmänhet .....

» 9,825: —

dels öfverflyttas till anslaget för mat-hållning åt garnisonsregementena.....

» 450: —

kr. 152,975: —

och utgör således skilnaden .....

kr. 5,855: —

den minskning i utgift från allmänna medel, som, möjliga ålderstillägg oberäknade, ansetts vid Arméförvaltningens löne-reglering nu kunna åstadkommas. Men till detta belopp bör rätteligen äfven läggas de redan från 1875 års början, i afvaktan på denna löne-reglering, indragna lönerna för ett krigsråd och en kamererare .....

» 8,000: —

då besparingen uppgår till .....

kr. 13,855: —

Från anslag å riksstaten utgå nu, såsom nyss är nämndt, till Arméförvaltningen jemte förrådspersonalen:

Arméförvaltningens ordinarie aflöningsanslag	kr.	118,175: —
dess extra d:o.....	»	29,890: —
från anslaget till inqvarteringskostnader i Stockholm.....	»	1,875: —
från anslaget till extra utgifter.....	»	1,240: —

Transport kr. 151,180: —

Transport kr. 151,180: —

hvertill bör läggas anslaget till de under
nu pågående löneroglering redan in-
dragna ett krigsråd och en kame-
rerare med .....

» 8,000: — kr. 159,180: —

För samma ändamål skulle nu
komma att å riksstaten uppföras:

för den egentliga Arméförvaltningen ..... kr. 142,700: —

för förrådspersonalen m. fl. dels å ansla-
get till försvarsverket till lands i all-
mänhet.....

» 9,825: —

dels å mathållningsanslaget..... » 450: — kr. 152,975: —

hvilket äfven enligt denna beräkning utvisar en skilnad
till fördel för den nya lönerogleringen af.....

» 6,205: —

Den nya förslagsstaten för Arméförvaltningen slutar på » 142,700: —

Om Eders Kongl. Maj:ts förslag att öfverflytta den nu å
Arméförvaltningens anslag uppförda aflöning för förrådspersonalen
vid Stockholms utredningsförråd samt slotts- och proviantmästaren i
Stockholm till anslaget för försvarsverket till lands i allmänhet
samt för kronobagaren till mathållningsanslaget, varder af Riksdagen
bifallet, blifver, enär Göteborgs utredningsförråd redan är indraget,
hela Arméförvaltningens ordinarie anslag.....

» 118,175: —

till aflöning åt den egentliga Arméförvaltningen dispo-
nibelt. Skilnaden .....

» 24,525: —

utgör den tillökning i sagda ordinarie anslag, hvilken erfordras för lönerogleringens genomförande.

Efter denna kommer naturligtvis det nu å riksstaten för Arméförvaltningen uppförda extra anslag, 29,890 kronor, att ej mer blifva erforderligt, liksom äfven i anslaget till inqvarteringskostnader i Stockholm, hvilket anslag under sista åren ej behöft till fulla tagas i anspråk, kan ega rum en nedsättning af, i rundt tal, 1,900 kronor, hvaremot och då det bidrag, som från anslaget till extra utgifter utgått från Arméförvaltningens aflöning, varit af tillfällig natur och endast en kortare tid fortvarat, någon minskning i sistnämnda anslag, för hvilket alltid full användning finnes, torde icke böra ifrågasättas.

Hvad komitén föreslagit rörande kassaförvaltningen, ett för hela Arméförvaltningen gemensamt räkenskaps- och revisions-kontor m. m., som egentligen faller inom området för en blifvande instruktion för embetsverket, har jag ansett böra, i likhet med hvad vid föregående lönerogleringar egt rum, icke nu, i sam-

manhang med organisationsfrågorna, föredragas; utan torde dessa förslag, hvilka möjligtvis komma att medföra förändringar i verkets arbetsordning, få, efter löne-regleringens fastställande, föredragas.

Till slut torde jag få erinra derom, att frågan om nytt bokslutsformulär för Arméförvaltningen samt om tiden för hufvudbokens öfverlemnande till Kam-marrätten blifvit genom Eders Kongl. Maj:ts nådiga beslut af den 7 November 1879 afgjord i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af löneregleringskomitén i ämnet afgifna förslag.

På grund af hvad jag nu i underdånighet anført, hemställer jag, att Eders Kongl. Maj:t — under förutsättning att Arméförvaltningens å fjerde hufvudtiteln uppförda ordinarie anslag, sedan utredningsförrådet i Göteborg redan blifvit in-draget, varder, med bifall till Kongl. Maj:ts afgifna förslag att till andra anslag öfverflytta aflöningen för personalen vid Stockholms utredningsförråd samt för kronobagaren och slotts- och proviantmästaren derstädes, i sin helhet för aflö-ning åt den egentliga Arméförvaltningen tillgängligt — täcktes föreslå Riksdagen att:

dels, med godkännande af ej mindre det nu framlagda förslaget till stat för Arméförvaltningen, än äfven af de vilkor och förbehåll, som blifvit i fråga om samma stat föreslagna, från ingången af år 1881 förhöja Arméförvaltningens före-nämnda ordinarie anslag med 24,525 kronor från 118,175 kronor till 142,700 kronor;

dels ock medgifva, att för Arméförvaltningens embets- och tjenstemän samt betjente ifrågakommande ålderstillägg å lön samt den för assistenten å inten-dents-departementet under viss förutsättning föreslagna tillökning i arfvode må få utgå från fjerde hufvudtitelns anslag till ålderstillägg.

Uppå Statsrådets öfriga ledamöters underdåniga tillstyr-kan behagade Hans Maj:t Konungen i nåder gilla och bifalla hvad Departementschefen sålunda hemställt, och förordna, att nådig proposition i ämnet, sådan den finnes detta protokoll bilagd, skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo

Edv. Kolmodin.